מתים – חיים וחיים - מתים.

7 דרשות למתים.

מחשבות על הדרשות והיבטי טיפול בטראומה .

SERMO IV XVII

Die toten füllten murrend den raum und sprachen:
Rede zu uns von Göttern und Teufeln, verfluchter.
Gott Sonne ist das höchste gut, der Teufel das gegenteil, also habt ihr zwei götter.
Es giebt aber viele hohe güter und viele schwere uebel, und darunter giebt es zwei gottteufel, der eine ist das BRENNENDE und der andere das WACHSENDE.
Das Brennende ist der EROS in gestalt der flamme. Sie leuchtet, indem sie verzehrt.
Das Wachsende ist der BAUM DES LEBENS, er grünt, indem er wachsend lebendigen stoff anhäuft.
Der Eros flammt auf und stirbt dahin, der Lebensbaum aber wächst langsam und stätig durch ungemessene zeiten.
Gutes und uebles einigt sich in der flamme.
Gutes und uebles einigt sich im wachstum des baumes
Leben und liebe stehen in ihrer göttlichkeit gegeneinander.
Unermeßlich, wie das heer der sterne ist die zahl der götter und teufel.
Jeder stern ist ein gott und jeder raum, den ein stern füllt, ist ein teufel. Das leervolle des ganzen aber ist das Pleroma.
Die wirkung des ganzen ist der Abraxas, nur unwirkliches steht ihm entgegen.

ורד ארביט , M.A

אנליטיקאית יונגיאנית, חברת העמותה היונגיאנית הישראלית החדשה

בוגרת המכון האנליטי בציריך ISAP-Zurich

הרצאה שניתנה ביום העיון המשותף לשלוש העמותות היונגיאניות בישראל,

במרכז האקדמי רופין, מאי 2022.

פתיחה.

לפנינו טקסט הנהוג לכנות שכמותו : "טקסט הרמנויטי" , כלומר טקסט המזמין פרשנויות והוא פתוח להבנות וכיוונים שונים. מוצא המילה הרמנויטי הוא כנראה באל הרמס המלמד על מעברים וכיוונים רבים, על הצטלבויות דרכים, טרנספורמציה ושינוי. בפרשנות כזאת יש גם שאיפה לחוות מחדש את עולמו של הכותב המשתקף בטקסט, לא רק לפרש או לפענח את הטקסט עצמו. חשוב לי להקדים לומר זאת, כי זו אולי גדולת כתיבתו של יונג על מבנה הנפש והדינמיקה שלה הנתונים עד היום לפרשנויות מרתקות ההופכות אותו לרלבנטי בימינו. גם הכיוון אליו אני שואפת הרואה בשבע הדרשות מורה דרך לטיפול בטראומה , הוא לא בהכרח כיוון הפרשנות השכיח או המוכר.

המפגש הראשון שלי עם "7 הדרשות למתים" היה בלתי מובן לחלוטין. הדרשות לא היו פרק רגיל באחד מספריו של יונג. הן הופיעו כנספח לספרו האוטוביוגרפי היחיד של יונג, " זיכרונות חלומות מחשבות, " אשר ראה אור בשנת 1961. האוטוביוגרפיה נכתבה במשך כמה שנים בידי יונג ואניאלה יפה, שהייתה תלמידתו, העוזרת האישית שלו וגם אנליטיקאית נפלאה בזכות עצמה. יונג ניסח וכתב חלקים רבים בספר, ואישר את הוצאתו לאור. מסיבות שלא היו ברורות בזמנן, ובלי קשר ישיר לפרקי האוטוביוגרפיה השונים, הופיעו 7 הדרשות למתים כנספח ה-5 הנועל את הספר (זיכרונות חלומות מחשבות, הוצאת רמות – אוניברסיטת תל אביב, 1993. תרגום לעברית : מיכה אנקורי , עמ' 352) . אולם..... 7 הדרשות כבר נכתבו שנים קודם לכן על ידי יונג, בשנת 1916 , אך לא פורסמו ברבים. לא היה לגמרי ברור בזמנו מה הניע את יונג לפרסם אותן בתוך הביוגרפיה, או מהי משמעותן.

למרות התרגום לעברית אשר הקל על הקריאה הראשונית שלי– נשאר תוכנן מעורפל ובלתי ברור עבורי. הדיאלוג עם עולם הדימויים היה מוזר ושונה , ההקשרים לא מובנים, אך הטקסט הזה משך אותי בעבותות, למרות או אולי בגלל המסתורין.

"שבע הדרשות למתים שנכתבו על ידי בסילידס באלכסנדריה, העיר שבה חברו מזרח ומערב.

המתים שבו מירושלים מבלי שמצאו את אשר חיפשו. הם נשאו את תפילתם שאכניסם וביקשו את דברי, כך התחלתי ללמדם...."

מי הם המתים הללו? על מי או מה דיבר יונג ? מדוע נבחר המספר "7" ומהי משמעותו ? מדוע השתמש יונג במונח " דרשה ?" סימני השאלה היו רבים.

האסוציאציה למילה "דרשה " רחבה מאוד . המילה משרה אוירה של אירוע דתי-רוחני, וגם מהדהדת "נאום חניכה " של אדם המצוי בשלבי מעבר בחייו. דרשה מזכירה הרצאת מטיף לקהילתו , עוסקת לעיתים בענייני מוסר אמונות או חוקי התנהגות , לעיתים היא תנאי הצטרפות לקהילה מסוימת.

הפרשנויות רבות. בשפה העברית נכללת בשורש המילה " דרשה " הבנה כי מתקיימת בדרשה גם "דרישה". האם זו דרישה מעצמי ? האם דרישה או בקשה ממישהו אחר ? לעיתים, נשמע כי בתשתית הדרשה קיים גם חיפוש אחר מיתוס אישי וקולקטיבי חדש אשר יניב דתיות חדשה .

באנגלית, שורש המילה דרשה (סרמונס – Sermon) הוא במילה לטינית ומשמעה- שיח (דיסקורס – Discourse) ואכן ניהל יונג שיח מיוחד במינו עם המתים : שיח השואל שאלות על מעבר למובן, עוסק בקודים של התנהגות, משמעות, או הרגלים. שיח אשר התנהל בשפת דימויים ציורית, סוריאליסטית, המדוברת בו זמנית מכמה נקודות מבט, משתמשת בסימבוליות ארכאית שאינה בהכרח מובנת או ברורה.

מאוחר יותר ולמרות עמימותן, מצאתי סוג של קשר בינן לבין טיפול בטראומה וכתיבה על טראומה בה עסקתי. השאלה **מי הם המתים** עליהם דיבר יונג, או **מה הם המתים**, התחברה באופן כמעט טבעי עם המונח "**ארץ המתים**" שהיה מושג קליני שגור בעבודה הקלינית שלי ונאמר על ידי המטופלים. בהמשך מצאתי חיבורים אפשריים והבנות נוספות בין חכמת הדרשות לתובנות טיפול בטראומה .

מטופלים פוסט טראומטיים קשים מתנהלים שנים רבות סביב השאלה: **מי הם מתיהם ??**

תשובתם היא לעולם: "המתים הם כל מיני **"אני"** לא אני אחד. הם כל מה שהפסדתי והלך לאיבוד, הם הזיכרון עצמו, הם העתיד (כי המתים שלי באים איתי לשם) הם כל מה שצריך היה להיות ולא היה, הם גם הגוף.... ובכלל, המתים חיים עדיין פיזית ובכלל לא מתו...."

בקרב מטופלי הטראומה אותם פגשתי התנהל קרב פנימי מייסר בקשר למתיהם: פחד גדול לשכוח את מה שמת, ובו בזמן גם צורך גדול לשכוח, להניח, להרפות.

כותבים רבים רואים כיום בשבע הדרשות למתים את ליבת הספר האדום. זוהי התמצית היחידה מתוך הספר האדום אותה חשף יונג - במכוון - באופן פומבי במהלך חייו.

היום, התעלומה מדוע הוא עשה זאת, נפתרה.

רקע היסטורי.

בשנת 1913 ניכנס יונג למשבר נפשי עמוק שנגרם בעיקרו עקב הקרע וניתוק יחסיו מפרויד. יונג הגדיר זמנים אלה "כתקופה של ספקות פנימיים ואובדן אוריינטציה". הוא היה אז פסיכיאטר צעיר שטרם מלאו 40. אולם - למרות משבר עמוק זה ותחושות המצוקה הגדולות שלו , עמדו לצידו אומץ לבו האישי, סקרנותו והרצון להבין מה קורה לו או איך לעזור לעצמו . תכונות אלו נשאו אותו ללא פחד לעומקם של חזיונות, לסוגי פנטזיות ומצבי מודע דמיוניים , אשר נמשכו באופן אינטנסיבי עד 1917 ובאופן מצומצם יותר גם עד 1923. את התקופה הזו הגדיר יונג "תקופת המפגש עם הלא

מודע". את חוויות הזמן הזה תאר ותיעד יונג באופן מוקפד ומדויק בשישה יומנים, מחברות כרוכות עור שחור אשר זכו לשם "הספר השחור". (פורסמו באוקטובר 2020).

The Black Books, by C.G.Jung. Edited by Sonu Shamdasani, 10.2020 .

את יומנים אלה החל יונג להעתיק בסוף שנת 1914 למחברת גדולה בעלת כריכת עור אדום בה תועדו באופן מדויק וכרונולוגי כל חזיונותיו והדיאלוגים עם נפשו . על אלה אמר יונג, כי הכילו את כל גרעיני עבודתו לעתיד לבוא. יונג שמר על הספר האדום כיומן אישי ופרטי ואסר על פרסומו עד תום 50 שנה לאחר מותו, רק מעטי מעט ממקורביו או משפחתו קראו מתוך אותו ספר.

ולכן, באופן לא מובן לזמנים ההם וגם לא במשך 50 השנים שלאחר מותו , לא היה ברור מדוע בחר יונג בשנת **1916** להדפיס באופן פרטי מהדורה מוגבלת בשם : "7 הדרשות למתים" אותה חילק בין מספר קטן ומצומצם של חברים. מהדורה זאת מעולם לא הוצעה לפרסום או מכירה באופן פומבי. לא היה אז שום מידע על הקשר הקיים בין הדרשות לבין יומניו המתועדים בספר השחור .

בשנת 1925 תורגם טקסט הדרשות לאנגלית וניתן לקבוצה נוספת של חברים קרובים. רק בשנת 1961 יצאו כאמור הדרשות לאור, כנספח לאוטוביוגרפיה של יונג "זיכרונות חלומות מחשבות" .

יונג סיפר לאניאלה יפה כי כתב את 7 הדרשות במהלך 3 ימים בשנת 1916. הוא תאר את האווירה אשר סבבה את ביתו ואת משפחתו בימים שקדמו לכתיבת הדברים כאווירה מוזרה חסרת מנוחה, מבשרת רעות, כאילו אחזו את הבית רוחות. בנו ובנותיו דיווחו על אירועים מוזרים, על חלומות חריגים. לדבריו, היה הבית מאוכלס באין סוף ישויות, וכשיונג שאל בקול גדול : מה קורה?? מה מתחולל?? "הם" המתים, שאגו במקהלה: " חזרנו מירושלים בלא שמצאנו את מה שביקשנו".

זוהי פתיחתן הדרמטית של 7 הדרשות.

יונג אמר כי הדברים נכתבו מתוכו כשטף אחד במשך שלושה ימים והרגיעו לדבריו את נפשו.

בהשראת כתיבה גנוסטית אותה כבר הכיר יונג, כתיבה שאופייה פאראדוכסלי וסוריאליסטי, שייך יונג בזמנו את הדרשות לכותב בשם באסילידס: "שנכתבו על ידי באסילידס מאלכסנדריה, העיר בה נושק מזרח למערב".

באסילידס היה פילוסוף גנוסטי- נוצרי מאלכסנדריה, אשר חי במאה השנייה ועסק בכתיבת מיתוסים קוסמולוגיים - גנוסטיים. מסופר כי בשלב קודם של חייו היה באסילידס מיצרי, אולם הוא התנצר ושילב את עברו הגנוסטי עם הנצרות ועם עוד סמלים ודימויים. באסילידס הופיע ככותב הדרשות על גבי החוברת אותה מסר יונג לחבריו , ובפתיחת הנספח אשר הופיע בספרו האוטוביוגרפי.

מעט פרשנויות נכתבו בזמנו על הדרשות אשר פורסמו באוטוביוגרפיה בשנת 1961. הטקסט היה עמום מופשט ועשיר במושגים ודימויים לא מוכרים. לא היה ברור מי היו המתים שחזרו מירושלים? מדוע ירושלים? מה ביקשו המתים החוזרים מהאנשים החיים? על אילו תהליכי נפרדות וחיבור מדובר? מדוע התדפקו על דלתו של יונג? כיצד ניתן להבין את שפתם המסתורית? מהיכן נבעו שאלותיהם על טבעה המקוטב של הנפש, על החיים, על הפאראדוכסליות שבין רוחניות למיניות, או על מהות האלוהות. נושאים אלו נשאלו בדרשות, אך לשאלות אלה לא ניתן בזמנו הסבר. הטקסט נותר

ברובו מעורפל, אווירתו גנוסטית, מיתולוגית, טרום דתית, אוירה מטלטלת במקוריותה אך נטולת פרשנות.

בכתיבה המועטה על הדרשות באותן שנים, בלט מחקר פורץ דרך משנת 1982, אשר נכתב בידי סטפן הולר, סופר וחוקר אמריקאי, בישוף נוצרי חוקר גנוסטיקה. ספרו על "יונג הגנוסטי ושבע הדרשות למתים" פתח צוהר לעולם הגנוסטי שהיה מצוי בשורשי כתיבתו של יונג. יונג כבר דיבר בזמנו על קרבתו לכתיבה הגנוסטית, ואמר כי אלו הם חומרי הגלם לפסיכולוגיה שלו, אך הדבר לא היה כה ברור. למרות ייחודיותם, (הולר היה בישוף כנסייה גנוסטית מודרנית ומחוץ למעגלי העולם האנליטי היונגיאני דאז) לא התקבלו דבריו באהדה או פירגון בקרב הקהילה היונגיאנית.

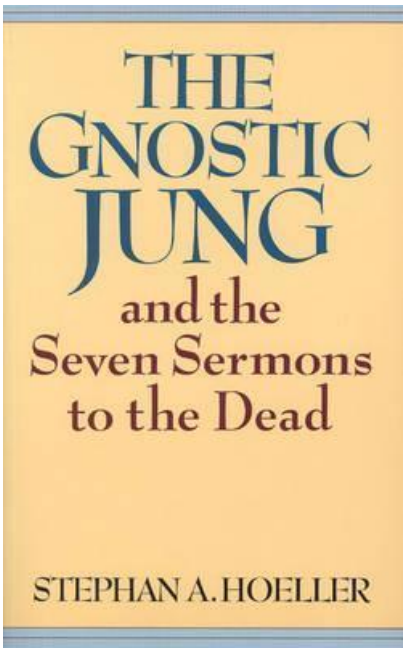

ואז, באוקטובר 2009 , פורסם הספר האדום לעולם הקוראים אשר גילו להפתעתם כי בפרק האחרון של הספר האדום , (סקרוטניס) מופיעות שוב 7 הדרשות למתים. הפעם לא נכתבו הדרשות על ידי באסילידס אלא נישאו על ידי פילמון, מורהו הרוחני והנביא הגנוסטי המנהל את השיח והדיאלוגים עם יונג לכל אורך הספר האדום. בקונטקסט הספר האדום, החלה תעלומת שבע הדרשות להתפוגג .

דר' סונו שאמדאסאני (עורך ומתרגם הספר האדום) מוסיף בהערות שוליים תיעוד מכתיבת יומן של יונג שנכתב מספר ימים לפני כתיבת 7 הדרשות, סוג של טיוטה המופיעה ביומני הספר השחור. בטיוטה זו התגלה ליונג חיזיון קוסמולוגי עליו כתב בצורה מפורטת שבועיים לאחר מכן בתוך הדרשות עצמן. במהלך שבועיים אלה גם צייר יונג את המנדלה הראשונה בה יצר סוג של סכמה- תכנית לחזיונות המופיעים בדרשות. הדרשות הופיעו בספר השחור ה-6, בתאריכים 31 לינואר ועד 8 לפברואר 1916.

כשהחלה הכתיבה הפרשנית והנרחבת על הספר האדום מאז פרסומו ב 2009, החלו להופיע גם ספרים או מאמרים העוסקים במשמעות ופרשנות שבע הדרשות למתים. (במהלך הכנת הרצאה זאת, קיבלתי מייל מאתר "אקדמיה" על קיום 178 מאמרים במאגר שלהם העוסקים ישירות או מזכירים את 7 הדרשות...). הכתיבה החדשה הזו, פוגגה מעט גם את עמימות הטקסטים עבורי.

מפורטות ונרחבות בהשוואה למקור שפורסם ב 1916, נוספו לדרשות בספר האדום דיאלוגים ודמויות כמו פילמון, אליהו, וסלומה, שלא הופיעו בפרסום הדרשות הראשוני . **פילמון** הפך להיות נושא הדרשות בספר האדום . בדפיו האחרונים של הספר האדום מזהה פילמון את עצמו עם נביא גנוסטי אחר, מוכר וידוע בשם **סימון מאגוס**. וכך , בסופו של דבר, ארבעה נושאי דרשות התגלו: באסילידס, פילמון ,סימון מאגוס ויונג. כל אלה הפכו לישות דוברת אחת: דמות נביא – גנוסטי - אשר נשא את הדרשות.

דרשה א: המתים שבו מירושלים מבלי שמצאו את אשר חיפשו. הם נשאו את תפילתם שאכניסם וביקשו את דברי, כך התחלתי ללמדם.

דרשה ב: בלילה עמדו המתים לאורך החומה וצעקו: עלינו לדעת את האל. היכן האל? האם אלוהים מת ?

דרשה ג: כאבק העולה ממצעד, עלו המתים וזעקו מקרוב: דבר אלינו את דברך אודות האל הנשגב. קשה להבנה אלוהותו של אברקסס. כוחה גדול מכול, מאין בכוחנו לתופסה.

דרשה ד: וימלאו המתים את החלל במלמול ויאמרו: ספר לנו, הנאשם, על אלים ועל שטנים.

דרשה ה: המתים צחקקו וזעקו: למדנו , הכסיל, אודות הכנסייה וההתוודעות הקדושה (קומוניון). עולם האלים מתגלה ברוחניות ובמיניות. השמיימי מתגלה ברוחניות. האדמתי במיניות.

דרשה ו: הדמון של המיניות מופיע בנפשנו כנחש. הוא אנושי למחצה ומופיע כרעיון של תשוקה.

דרשה ז: ועם רדת הערב, הופיעו המתים שוב ובפנים אבלות אמרו: רק דבר אחד שכחנו לשאול, למד אותנו אודות האדם.

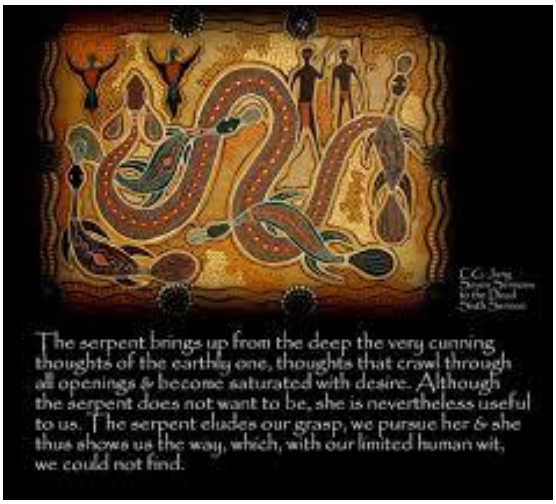

על יונג והמתים.

בהרצאה מרגשת אותה נשא סונו שאמדאסאני מתרגם ועורך הספר האדום והספרים השחורים, באוקטובר 2009 במכון האנליטי היונגיאני בקוסנאכט צירך, השבוע בו יצא לאור הספר האדום, הוא אמר:
"בתום 13 שנים בהן ישבתי בראש צוות מתרגמי ועורכי הספר האדום לאנגלית וגרמנית , בתום כתיבת אלפי הערות והארות שוליים אותן צרפנו להוצאת הספר, ממעמקי ליבי אני אומר לכולכם, כי כל הבנתכם ותפישתכם את העולם היונגיאני בדבר מבנה הנפש , הדינמיקה של הנפש והטיפול היונגיאני, עומדים להשתנות בעקבות הספר הזה. ואני מתכוון בעיקר לכל דבר הנוגע ביונג ובמתים".

שאמדאסאני כותב בהערות השוליים (סקרוטניז, הספר האדום, עמ' 507 ואילך) כי חשיבות הדרשות היא בעובדה כי הדיאלוג של יונג עם המתים עיצב את כל ההקדמה והמבוא לדברים אותם אמר מאוחר יותר לעולם. הוא הוסיף כי תוכן הדרשות צפה למעשה את תכני הספר האדום וכל ספריו הבאים של יונג. הדרשות מעלות את קול המתים שלא נענה , והיה זה דיבור עם המוות, עם הלא מודע. היה זה הקול שלא נפתר ולא נגאל.
מתוך הדרשות הובן כי השאלות עליהן היה על יונג לענות כלל לא עלו מהעולם הקיים הסובב אותו, כי אם מהמתים. והמתים, כך התברר, לא ידעו יותר ממה שידעו ביום מותם. המתים לא ידעו על העולם אותו עזבו והמתים לא ידעו על העולם אליו הגיעו. המתים חיכו לתשובות מאלה החיים.
הציפייה לתשובות יצרה את נטיית המתים לשוב ולפלוש אל תוך החיים, לחדור, להסיג את גבולות החיים. למצוא מענה.

הבנה ופרשנות זאת של התנהלות המתים בדרשות, הדהדה מיד בתוכי את נטייתם של החלקים המתים בנפשם של מטופלים פוסט טראומתיים, לשוב, לפלוש לחייהם ולהסיג את גבולותיהם. התנהלות

המתים בדרשות התכתבה בהבנתי עם הדיסוציאציה אשר הקפיאה כמו לתוך קפסולה את אירועי הטראומה מבלי להטמיע אותם בחיים. כמו המתים בדרשות, החזרתיות הדיסוציאטיבית, היא עוצמתית וקשה ולא שינוי מרגע היוצרה.

הכתיבה המרובה על הספר האדום שהחלה להתפרסם מאז 2009, העלתה כי הדיאלוג עם המתים העסיק את יונג מרבית שנות חייו. היה ברור כי הרצון שלו להבין את קיומם משמעותם ותפקידם בנפש, הלך וגבר בעת כתיבתו את הספר האדום ואילך.
המפגש שלו עם המתים עסק בסימבוליות שלהם בנפש, אך בו בזמן הוא בנה כלפיהם התייחסות נוספת ושונה, כאילו הם נוכחות חיה וממשית, **ליטראלית**; יחסים אלה יצרו בינו לבינם סוג של "התחייבות הדדית": הוא הכיר בקיומם, ברצונותיהם, בקשיים שלהם, והם מצידם נטלו מקום ותפקיד מרכזי בגיבוש הבנתו את מבנה הנפש והדינמיקה שלה.
העיסוק בשאלת המתים התחבר ליונג עם מיתוס "מסע-הים-הלילי" המצרי, הוא המסע בשאול. מיתוס מוכר בעולם כמסעו של אל השמש מהמערב למזרח שם הוא זורח מחדש לאחר שעבר סכנות רבות.
מאחר ויונג לא מפרש ומבהיר בדרשות מיהם המתים או מה רצו ממנו, הפרשנויות לכך במאמרים או בספרים השונים הן פרשנויות רבות ומגוונות המשתנות בין הכותבים. יתכן והמתים היו ביטוי לייאוש ולריקנות רוחנית ואישית של יונג, או אובדן מיתוס אישי. יתכן והיו דימויי המשבר שפקד אותו באותן שנות דיכאון אחרי ניתוק קשריו עם פרויד. יתכן והיו אלה זוועות העולם שחרב אחרי מלחמת העולם הראשונה.
יתכן והמתים היו ביטוי לכל סבל אישי או קולקטיבי, מצוקה או טראומה אשר נותרו מנותקים וחסרי יכולת להתחבר מחדש עם הנפש השלמה. מסיבה זאת שבו אז המתים כפי שהם שבים כיום, בניסיון כושל ועוצמתי אך כל פעם חזק מקודמו , כדי להתחבר מחדש ולהפסיק את סבל הנפש.
אולי בניסיונותיהם אלו, מהווים המתים את החיפוש אחר מיתוס חדש של בריאה.

בספרה של ס. סטפאנס על "יונג והמתים" כותבת ד'ר סטפני ל. סטפאנס, חוקרת פסיכולוגיה יונגיאנית, על מפגשי יונג והמתים ועל נוכחותם הממשית בנפשו. לדעתה, יעוד כל החזיונות והחלומות בספר האדום, היה להבין מהו טבעם של המתים בנפש.

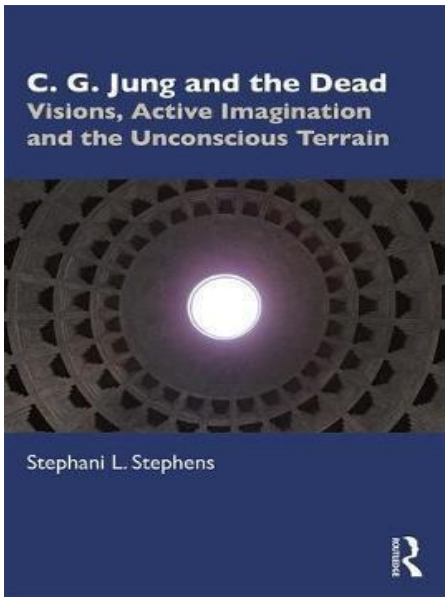

C.G. JUNG and the Dead – Visions, Active Imagination, and the Unconscious Terrain . Stephani l. Stephens , Routledge, 2020.

סטפאנס מתבוננת לעומקם של מפגשי יונג והמתים. מבטה נע אל מעבר להבנה סימבולית מיהו / או מהו המת מאחר ויונג עצמו מתייחס לדימויי מתים אלה באופן ממשי, ליטראלי. בעקבות יונג עוסק ספרה בניסיונות להבין את מחשבותיו על הנוכחות הממשית הזאת ועל כל הנגזר מכך : מהן התחייבויותיו כלפיהם? מהי עזרתם? מהו תפקידם בהובלת יונג לעבר בניית המודל הפסיכולוגי שלו? היא מסבירה את מפגשי יונג עם המתים בהם הוא תיאר את "טבע המתים" גם כתהליך נפשי גם כממשות.

ממשות זו של המתים בנפש, היא הגילוי הגדול של יונג. היא בעלת החשיבות והיא המובילה כי היא זו שעיצבה את הרעיונות הפסיכולוגיים והטכניקות הטיפוליות אותן הגה יונג.

העובדה כי הלא מודע מתעקש באופן עקבי לפתוח מרחב עבור המתים, העובדה כי הוא מעלה אותם שוב ושוב להיות נוכחים בחיינו ,שכנעה את יונג כי לא נוכל למלא את חובנו כלפיהם רק בכך שנכיר בהם או נגדיר אותם כקומפלקסים בין דוריים או כמייצגי ארכיטיפים. כדי למלא את חובנו כלפיהם היה עליו ועלינו, לזהות ביתר דיוק את המתים ודרישותיהם .

יונג ירד לשאול כדי למלא את חובו כלפי המתים המאכלסים את נפשו, כדי להציל את הנרטיבים שלהם, כדי להעניק לדאגותיהם משמעות טרנסנדנטית. הוא מימש את המטלות שלהם ובתמורה- הם הפכו להיות נושאי הפסיכולוגיה האישית שלו.

ואכן, מאז פרוץ הספר האדום, מתקיים עיסוק ממשי – מוחשי במתים. לא רק במהותם הסימבולית כפי שיונגיאניים באופן מסורתי נהגו לראות ולהבין, אלא עיסוק ממשי ליטראלי במתים הנוכחים בנפש. היום רואים אותם כמעצבי נפש האדם, כבעלי השפעה עוצמתית ודומיננטית על התנהלותה. נוכחותם הפסיכולוגית גדולה.

מתוך הבנות אלה התרחבו השאלות: מהן ההשלכות הפנים נפשיות אותן מבטאים המתים? מה מהשלכות המתים מוצא את ביטויו על המטפל בטיפול ? מה מושלך כהשלכות נגדיות?

קריאת המתים אל יונג לדיאלוג עימם, וההכרה בדינמיקה של הלא מודע שנוצרה בעקבותיהם היא מפתח עוצמתי וחשוב להבנת מבנה הנפש ודינמיקת הנפש על פי יונג. באמצעות המתים הכיר יונג את הלא מודע "כתהליך". התגלו לו שכבות לא מודעות אישיות וקולקטיביות חדשות.

הספר האדום אישר, אישש, והדגיש את המקום המיוחד הזה של המתים בנפש. תוך כדי התפתחות הדיאלוג עמם החלו גם לעלות שאלות מעט סוריאליסטיות ביחס אליהם, כמו: מהו סוג הלא- מודע המתאים למתים? מהו הקושי הטמון בעובדה כי המתים הם נשמות נטולות גוף? "אנחנו המתים ולך יש גוף" אומרים המתים ליונג המבקש להצטרף אליהם....

באופן היסטורי, הגישה היונגיאנית המסורתית לפרשנות המתים הייתה סימבולית. על פי זאת, המתים ייצגו דברים רבים : מעברי חיים, מוות, חולי ומרפא, התחלות וסיומים, לידה מחדש, או כלל השלכות של הלא מודע עצמו. טרם הופעת הספר האדום שייכה הכתיבה היונגיאנית את הדיון במתים בהקשר לתהליכי אבלות. היו אנליטיקאים אשר פרשו את חזרת המתים אל הנפש המתאבלת, כאות הסתגלות לאחר אובדן. נשמעו גם גישות על פיהן היו המתים דרך לבחון את העבר הרוחני והשפעותיו על בריאת הפסיכולוגיה היונגיאנית. כבר בזיכרונות- חלומות אמר יונג כי המפגשים והדיאלוגים עם המתים שימשו כמבוא לדברים אותם רצה לגלות ולבטא ביחס ללא מודע, ובהמשך גם להפוך זאת

למודל הפסיכולוגי שלו. יונג אמר אז כי המתים הראו לו את הדרך להבנת עצמו, הבנת חזיונותיו והבנת הלא מודע שלו. כאמור, מאז פרוץ הספר האדום לתוך העולם האנליטי היונגיאני השתנו לא מעט הבנות מסורתיות.
במהלך הדיאלוג בין יונג והמתים בדרשות, התברר ליונג כי המתים "איבדו" את חווית המשמעות, את חווית הנוכחות שהייתה להם ואת היכולות שהיו מנת חלקם בעודם בחיים.
כעת, נשאו עמם המתים העדר תחושה וחוסר ההבנה : מה פירוש הדבר להיות מת? מהי המשמעות להיות נטול גשמיות ונוכחות פיזית? מהי משמעות החיים שאחרי המוות? כמו כן, מאחר ונפשם לא התפתחה בימי חייהם להכיר דיה בקיומו של הלא מודע, אין הם יודעים עליו כעת באופן מספק כשהם כבר מתים.
לדעת סטפאנס, קריאת שבע הדרשות בקונטקסט הספר האדום - היא קריאה לעיסוק ממשי- ליטראלי עם המתים, כי רק באופן כזה ניתן יהיה להטמיע ולעכל כל סוג של חוויה אישית הקשורה בהם.
אין לעבור מהר מידי להבנה ועיסוק במתים מתוך משקפי הממד הסימבולי מאחר והדבר ידלל את האירוע. טוטאליות החוויה לא תהייה מורת דרך עבורנו אם נעבור מהר מידי מתוך הממשי אל הסימבולי. כשנעסוק בממשי, תתרחש חוויה חזקה הנובעת מעצם הטמעת משמעות המפגשים עם הממשי. משמעות זו הינה ייחודית, אינטימית, והתפתחותית עבור כל אדם בכל זמן בכל מקום.
מתוך כלל תכני הספר האדום החל גם להתבהר כי יונג ראה את ייעודו כנותן שירות למתים.
ככל שהעמקתי לקרוא את המאמרים והספרים שעסקו בהופעת המתים בספר האדום התחדדו הבחנותיי על הקשר בין הדרשות לטיפול בטראומה.
הדרכים למצוא את החיבור הנכון בין ניתוק דיסוציאטיבי להתחברות, הדרכים להנכיח את המתים בקליניקה וליצור עימם דיאלוג העוסק בטוטאליות החוויה הטראומטית, התמקמו במרכז העבודה הקלינית. קשה ככל שהייתה הטראומה ,הדיבור עם המתים והנכחתם, יאפשרו את הפקת המשמעות. מתוך הייחודיות המתרחשת, מתוך ההתפתחות והאינטימיות, תתרחש חווית תיקון.

במאמר אשר נכתב על ידי ד'ר אל קולינס והופיע בשנת 2018 בכרך השני מתוך הארבעה שעסקו ברלבנטיות של הספר האדום בימינו:

AL Collins - Dreaming The Red Book Onward: What Do the Dead Seek Today. In**:** Jung's Red Book for Our Time, Searching for Soul under Postmodern Conditions. Murray Stein and Thomas Arzt, Editors, Vol. 2 , Chiron , 2018.

עוסק גם קולינס בשאלה: "מי הם המתים".

קולינס מצטט מתוך האוטוביוגרפיה של יונג שם סופר על האירועים הסוערים במהלך הימים שקדמו לכתיבת הדרשות ועל חוסר הבהירות מי המתים או מה רצו מיונג. הוא מתייחס למסתורין העולה

מהדרשות הנחוות כמיתוס גנוסטי ומבטאות את סוד הגנוסטיקה האומר כי "הנפש היא מקור הידע". תפיסה גנוסטית זו העניקה כבוד ומרחב גדול לאוטונומיה וחוכמת הנפש. כידוע מכתביו, מצא יונג בגנוסטיקה ביטוי לקיומה העצמאי של הנפש בשונה מזה הקיים בתרבות המערבית ובנצרות בפרט.

המתים לא ידעו כיצד למלא את משאלתם לשוב ולהתחבר אל החיים. עומק הצמא הרוחני שלהם היה עצום. הם הלכו לירושלים, מקור שלוש דתות – וחזרו משם חסרי תשובה. יתכן ובעבור יונג, לא בירושלים ימצא פתרון למצוקת המתים כי אם באלכסנדריה, ערש האלכימיה, בה נפגשו מזרח ומערב, עבר ועתיד, שם נוצרה אפשרות לחיבור וריפוי. שם התאפשר המגע עם הנשי עם האנימה והאהבה. משם גם צמחו שורשי הווייתו של פילמון.

קולינס מציין במאמרו מספר מאפיינים מכל דרשה, המגבשים בסופו של דבר את הרעיון השלם המובע בדרשות .

בדרשה הראשונה מדברים המתים על מושג הפלרומה ועוסקים במהותה: "אין בה כל והכל בה". הפלרומה היא מונח גנוסטי המתאר מלאות, וסוג של "תהליך ניצחי" החוזר על עצמו באופנים שונים. מתחברים בה זוגות הניגודים, והופכים לישות אחת. הפלרומה מזוהה עם "אונוס מונדוס" האלכימי, העולם האחד. ניתן למצוא בה כל זוג ניגודים אפשרי: שפע- וריק, אהבה וכיליונה, קדושה ובגידה, אור ואפלה, וכו.... " את ההתרוקנות או ההתמלאות אנו מכנים פלרומה, כי בתוכה חדלים ההוויה והמחשבה....אין כל והכל בה...." אומרת הדרשה שמטרתה : "החתירה אל מהות עצמכם."

פילמון קרא לשומעיו בסוף הדרשה להגיע אל "תמצית מהותם". כתבים גנוסטיים שונים הצהירו כי תמצית מהות האדם היא חלקיק מהמציאות האלוהית המוחלטת, השוכנת במרכז קיומו. מגע איתה- הוא פסגת ההתפתחות האישית והדרך לשם ארוכה קשה ותובענית. האם זהו מסע האינדיבידואציה לעבר כוליות הנפש? לעבר הסלף? האם זהו יעד המסע לחיבור הפיצול הדיסוציאטיבי הטראומתי ? האם לכך קוראות הדרשות?

בדרשה השנייה - צועקים המתים לאורך החומה: "היכן האל? האם מת האלוהים ? עלינו לדעת את האל..." בדרשה זאת עולה דמותו המורכבת של אברקסס. " אברקסס נגזרת של האל, האל שלא ידעתם, האל שהאדם שכח. בלתי ניתן להשגה, מן האל והשטן....." אבקרסס הוא שם דמיוני, והגנוסטיים השתמשו בו לתיאור ישות עליונה, סוג של אלוהי זמן. קיים ולא קיים בו זמנית. דמות שהיא התחלה וסוף: חיים ומוות, ולכן הוא מיוצג בצורת מפלצת. ראשו של אברקסס הוא של עוף, גופו של אדם, זנבו כנחש. לפעמים מופיע עם ראש אריה, גוף דרקון, ועל ראשו כתר זוהר ובו 12 קרניים. לעיתים מזוהה אברקסס עם דמות גנוסטית של בורא עולם. (דמיורגוס). על אבקרסס " האל שלא ידעתם , האל שהאדם שכח," אמר פילמון כי אין להתנגד לו, ורק כך לזכות בחופש אותו הוא יכול להעניק.

בדרשה השלישית - מתקיים ניסיון להבין את אלוהות אברקסס. " קשה להבנה אלוהותו של אברקסס ". אברקסס הוא סוג של שלמות המסוגלת בו זמנית לאחוז בניגודים, את כל הקיים ביקום ואת כל הפכיו. הוא ייצוג האל והשטן גם יחד והמתח הנוצר ביניהם. דמות גנוסטית זו, מייצגת התחלה וגם סוף, חיים ומוות, את בורא העולם ואת הפאראדוכסליות האפשרית הקיימת בעולם ובנפש האדם. יונג אמר כי אברקסס הוא אל הצפרדעים והקרפדות, " חסרי המוח". ובכך ראה חיבור בין האל הנוצרי והשטן. לדברי יונג, דימוי האל הנוצרי הוא חד צדדי, מאחר ואיננו כולל בתוכו את הרוע. לדעתו, תפישת אל "כל יכול" חייבת לכלול את הניגודיות, גם אם לא בעוצמות קיצוניות שיביאו בסופו של דבר להרס עצמו. אברקסס כאלוהות הוא ייצוג האל והשטן גם יחד, הוא המתח הנוצר בין ניגודים אלה. שטן ואל בו זמנית אפשרו ליונג לבטא את האלוהי והדיאבולי כסמלים המבטאים אנרגיה ליבידינלית, כתכנים ארכיטיפיים לא מודעים שלעצמם אין הם טוב או רע, אלא המקור לכל הערכים הללו. דימוי האל ודימוי השטן נזקקו זה לזה, כדרך לבטא את פעילות הנפש. הדרשות ניסו להבין את אלוהות אברקסס, וניסיונות אלו להבנתו ולהבנת האל בכללותו הביאו לכך כי גם בתפיסת האל "הכל יכול" חייבת להיכלל הניגודיות. רק עם רעיון התקיימות הניגודים נגיע לידי שלמות. רק ההפכים היוצרים פרדוכס מושלם- יוכלו ליצור תקפות פסיכולוגית.

בדרשה הרביעית מדבר יונג על תיאוריות הארוס והמיניות. טבע הארוס שהוא "רוח נעלה" כלומר: רוח המתווכת בין האדם לאל ומחברת ביניהם, כי לא יכול להתקיים ביניהם מגע ישיר ללא תיווך. מהאלים מביאה הרוח לאדם מסרים ופרשנויות , מהאדם נושאת הרוח לאל תפילות וקורבנות. הרוח הנעלה המתווכת ממלאת את הפער בין האדם לאל.

את המיניות ורוחניות רואים כזוג ניגודים הזקוקים זה לזה. הדיון בארוס הוא על טבעו כרוח נעלה, המתווכת בין האלים לבני האדם למען יצירת שלמות מחוברת. ניגודי המיניות והרוחניות מתקיימים כל הזמן, אולם ההזדקקות המנוגדת מתקיימת גם היא כל הזמן.

הדרשה החמישית עוסקת גם היא ברוחניות ובמיניות השמיימית והארצית ומציגה אותן כהפכים אך בו בזמן כפעולות מחיות, מיילדות, ואמצעי להתגלות האלוהות. קשה למתים להבין את תוכן הדרשה הזאת, אך בסופו של דבר הם מבינים את המיניות כממד רוחני של הגוף. הם מצליחים לחוות את שני המצבים: הממשי והלא ממשי בו הם נמצאים. צמד ניגודי המיניות והרוח נזקקים זה לזה, והפאלוס בורא העולם הרואה ללא עיניים ויודע את העתיד, הוא הביטוי הסימבולי של הכוח היצירתי הניצחי. יונג מסביר בדרשה זאת את הפאלוס, הבורא המתנועע ללא איברים, רואה ללא עיינים, ויודע את העתיד. זהו הביטוי הסימבולי של הכוח היצירתי הניצחי.

בדרשה השישית מיוצגת הרוחניות כציפור לבנה בנפש והמיניות כנחש נושא התשוקה בנפש. כתכונות הפלרומה, הפכו המיניות והרוחניות להיות היעד הנשגב ביותר והמסוכן ביותר. המאבק בנפש בין המיניות לרוחניות מייצג את הקוטביות המהותית הבסיסית בטבע האדם, ובכל ליבידו באשר הוא מתקיים מאבק בין שימור- לשינוי. בדרשה זאת דיבר יונג על הצורך בקיומה של נשיות בתוך האלוהות, אישה כחלק מהותי בתוך האל אברקסס. בשונה ממקומות אחרים, משויכת כאן מיניות הגבר לארצי, לאדמה, ומיניות האישה מזוהה ומשויכת לרוחני.

בדרשה השביעית מבקשים המתים מיונג : "למד אותנו אודות האדם". בדרשה אחרונה זו השלים יונג את רעיון האינדיבידואציה המתגלם בסמל הכוכב, הסלף. בדרשה מתואר הרגע בו מתחברים שני החלקים ובוראים ישות נעלה המייצגת את השלמת התהליך שהחל דרכו בהיפרדות מודעת מתוך הפלרומה. "במרחק שאין לו שיעור, בזנית, ניצב לו כוכב בודד. זהו האל האחד של האדם היחיד. זהו עולמו, הפלרומה שלו, האלוהות שלו".

המתים עזבו לאחר שמצאו את מבוקשם. הם ניסו להבין את חייהם כדי שיבינו את מותם. פילמון הנחה אותם להבין את חייהם וכיצד למצוא שלווה במותם. כעת היו מסוגלים לחצות במלואם בחזרה.

הם הבינו את המהות שהייתה קיימת בעברם, בה היו ישויות בעלות גוף - וכעת הם מבינים את היותם ישויות חסרות גוף. מעתה יכלו להישאר בממלכת הלא מודע , בהווייתם הנוכחית - כמתים.
הבנת מצבם נטול הממשות הייתה האינדיבידואציה שלהם. אינדיבידואציית המתים.

אחד המאפיינים ההופכים את הדרשות לטקסט כה מיוחד זו הפרספקטיבה הסוריאליסטית ממנה נכתבו, כשבסופן, בתום הדיונים עם המתים, מתברר כי הדרשות הן בעצם מסר לבני האדם: על עולמם, חלומותיהם וגורלם.
הדרשות הבהירו את תהליך האינדיבידואציה של החיים, באמצעות הבנת האינדיבידואציה של המתים. מהות האינדיבידואציה בהקשרה זה הוא להיות בקשר מתמיד עם התשתית הליבידינלית האישית.
ומעבר לכך : **אינדיבידואציה איננה רק הבנת האדם את עצמו- אלא ידיעת האדם את עצמו.**

קולינס מסביר באמצעות המושג ההודי "פלירומה"- מצב של "מלאות קדומה" פרימורדיאלית, ארכאית, ממנה נוצרה התרבות הקולקטיבית. סוג של מאסה קונפוזה אלכימית, פרימה מטרייה. ההיווצרות מתוך פרימה מטרייה זאת היא על ידי תנועת נביעה החוצה לכדי היווצרות. אולם, בתהליך זה נשמר כל הזמן קשר עם המקור ממנו באו. יש בפרימה מטרייה זאת פעילות קבועה של כוחות מנוגדים בין הליכה קדימה והתפתחות ,ובין שמירה על מה שהיה בעבר. יש בהיווצרות עולם חדש זה גם התרפקות וגעגועים למשהו סימביוטי ומחובר. ומכאן - בריאות נפש פרטית וקולקטיבית תלויה גם בשמירת קשר מסוג כזה, או כפי שיונג ניסח בהמשך חייו כאחדות ניגודים, יעד האינדיבידואציה.

בהבנת הדינמיקה המופיעה בשבע הדרשות ראיתי הקבלה לדינמיקת הטיפול בטראומה הפועלת באופן דומה : שמירה על קשר ייחודי עם חלקי העבר הטראומתי או כולו , אך בו בזמן גם התפתחות קדימה וניתוק ממנו. צורך להגיע לחיבור וסוג של שלמות בין ניגודים אשר יתגברו על הדיסוציאציה והניתוק. כמו בטיפול, מתקיים לכל אורך הדרשות נושא הניגודים וההזדקקות לחיבורים. כמו בטיפול השואף לעליית היצירתיות כריפוי הנפש הטראומטית, גם בדרשות מתכנס הפתרון בידי היצירתיות ומעניק לפאלוס הסימבולי להיות נושא הכוח היצירתי הניצחי המחבר. על התשובות למתים לעסוק מציאת הנפשי והאלוהי ביקום, בחומרי, בייצוגים הפיזיים הנמצאים בעולם החיצוני כמו גם בתוך המציאות הנפשית של הלא מודע הקולקטיבי.

קולינס כותב :

“The un-answered questions of the Dead would be concerned with finding psyche and the divine in the cosmic, material, and physical aspects of the outer world, as well as the inner , psychological reality of the collective unconscious. Matter, too, must have an essence that it strives to become more deeply. “

(Al Collins, Dreaming the Red Book Onward: What do the Dead Seek Today? In: Jung’s Red Book For Our Time Searching for Soul under Post Modern Conditions, Volume 2 pp. 371).

בדרשה האחרונה השלים יונג את רעיון האינדיבידואציה המתגלם בסמל הכוכב ומתאר מאוחר יותר את מונח – הסלף.

In 1942, Jung noted: “ The concept of an all- encompassing God must necessarily include his opposite. The coincidence of course must not be too radical, otherwise God would cancel himself out. The principle of the coincidence of opposites must therefore be completed by its opposite in order to attain full paradoxically and hence psychological validity“. (The spirit Mercurius C.W. 13, PA. 256)

(מצוטט אצל שאמדאסאני, עמ. 522, הערה מס.101.)

בסופן של הדרשות, הצליח יונג להגדיר וליצור באמצעות הבנת הניגודים והפאראדוכסליות את דמות האל הפנימי המעניק תקפות פסיכולוגית והכרחי לצורכי התפתחות הנפש.

כבר לפני כ 50 שנה, כתב ג'יימס הייסינג, פילוסוף אנגלי אשר עסק בחקר דתות ומקום האלוהות בפסיכולוגיה האנליטית , מאמר על הדרשות :

James W. Heising, The VII Sermons: Play and Theory. Cambridge.

הייסינג בחן את הרעיונות והתפיסה הפסיכולוגית המופיעים בדרשות, כפי שהובנו אז הפסיכולוגיה היונגיאנית ורעיונות יונגיאניים שהיו מפורסמים באותם ימים. למרות כתיבתו הישנה, היה זה המאמר הפסיכולוגי הברור ביותר אשר עסק במשך שנים רבות במשמעות הדרשות. הייסינג כתב כי שיום האל כאברקסס מילא תפקיד כפול בהתפתחות המחשבה של יונג: ראשית, הוא אפשר את קיומם של סמלי האלוהי והשטני כמייצגי האנרגיה הליבידינלית, אשר כארכיטיפ אין הם טובים או רעים. במהותם הם מקור כל ערך באשר הוא. ושנית, במתן הכרה לכך כי דימוי האל ודימוי השטן זקוקים זה לזה במונחי תפקודי הנפש . הבנת תפקודים אלה מתאפשרת באמצעות ביטויי סמלים נפשיים מנוגדים זה לזה .

"…. Finally, the naming of God as Abraxas fulfills a double function in Jung's development. First, it enables both divine and diabolical symbols to be representative of libidinal energy, (i.e., of the functioning unconscious in its archetypal contents}, which is neither good nor bad, but the source of all values. And secondly, it shows the sense in which both God-images and devil-images are necessary to one another - an opposition not based on a belief in any ultimate metaphysical dualism in the universe, but on the way the human psyche functions as viewed through the production of opposing symbols."

(The V11 Sermones: Play and Theory, James W. Heising, Cambridge.)

כבתוך קליפת אגוז הכילו בתוכן 7 הדרשות את רעיון האינדיבידואציה אשר התפתח מתוך דפי הספר האדום.

The concept of individuation plays no minor role in our psychology. Individuation is in general the process of the formation and particulation of individual beings, especially the development of the psychological individual, as being distinct from generality, from collective psychology. Individuation, therefore, is a process of differentiation, having its goal the development of the individual personality. (psychological Types, CW,7 PA. 758.)

כמה מילים על גנוסטיקה והשפעותיה על יונג.

הגנוסטיקה הייתה אוסף השקפות מיסטיות קדם נוצריות שעיסוקן היה בין השאר אמונה בדואליזם, ובקיומו של אל רוחני נשגב מול אל נחות ורשע. הגנוסטיים עסקו בקיום מציאות נפש פנימית שיש בכוחה להדריך ולהוביל אל הידע. רעיונותיהם חלחלו לנצרות, ליהדות, לתרבויות נוספות, והייתה לתפישת העולם הזו השפעה גדולה על מחשבתו של יונג . יונג מצא בה את התיאור הנכון עבור הסלף.

בספרו **"החיפוש אחר שורשים: יונג והמסורת הגנוסטית"** דר' אלפרד ריבי, רופא וחוקר שוויצרי, אנליטיקאי ממקימי המכון האנליטי בציריך, מפרט במחקרו בן ה - 50 שנה את שורשי הפסיכולוגיה של יונג. ריבי הגיע למסקנה כי הגנוסטיקה היא המפתח לפרשנות והבנת יונג. ריבי כותב כי מעל 4000 ספרים נמצאו בספריית יונג, ובתוך ספרים בודדים בלבד, נמצאו בשולי הדפים מעט הערות שוליים בכתב ידו של יונג. אולם, בתוך ספר אחד בלבד משנה 1910 בשם: "מסמכים גנוסטיים" (מאת וולפגנג שולץ) נמצאו אלפי הערות שוליים בכתב ידו הצפוף של יונג, והספר רובו ככולו הוא אוסף של קווים מדגישים, נקודות והערות. ספר זה שינה כנראה את הבנתו של יונג וחיבר אותו מיד אל המקבילות הגנוסטיות אותן מצא. ספר גנוסטי זה היה גם עשיר בציורים ואיורים, שכמותם הופיעו אחר כך במדויק בספר האדום. נחש, תנין, דמותו של אברקסס ועוד....

לדעת ריבי, מגלות שבע הדרשות את המצע הגנוסטי של חזיונות יונג, ואת החוויה הגנוסטית הראשונה שלו : ההתקרבות אל הנומינוזי. יונג מצא כי הכתיבה הגנוסטית התעמתה כמוהו עם תכני עולם קדום

וארכאי של הלא מודע , וכמוהם, גם אצלו הפך השיח עם דימויי עולם קדום זה למיתוס אישי אותו חיפש. כמו הגנוסטיים הוא הבין את היצירתיות כמפתח להתפתחות הנפש, את חשיבות היווצרותם של סמלים ודימויים כמחברים בין פרדוכסים. ובעיקר, את המהות והחשיבות בהתקרבות אל הנומינוזי המרפא. המיתולוגיה הגנוסטית הפכה להיות הדימוי המאפיין את מושג האינדיבידואציה.

כפי שכתב יונג : זוהי "דרך הדברים שיבואו...."
"The Way of What is to Come…"

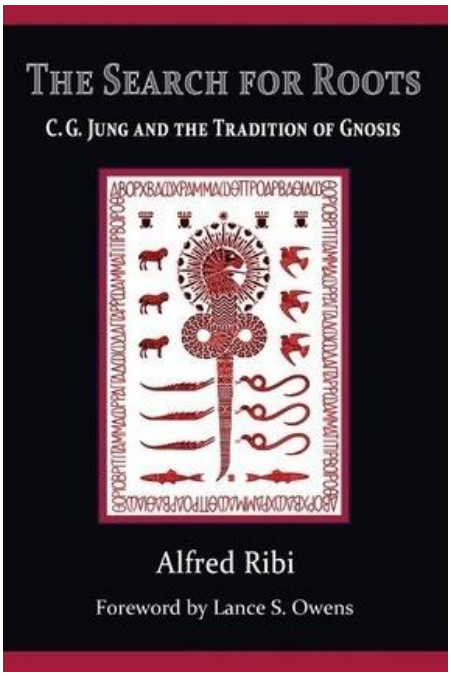

שאמדאסאני טוען כי יונג החל את המחקר הגנוסטי שלו כבר בעת שירותו הצבאי במלחמת העולם הראשונה, ב 1915, ובעת כתיבת הספר האדום, כשניגש לטקסטים גנוסטיים שונים כבר היו בידיו כלים פרשניים ייחודיים בצורת ניסיון חייו האישיים . בהבנת יונג, נבנה גשר מעל הזמן שהחל במקורות הגנוסטיקה הקלאסית ונמתח לעתיד, לעבר תקופות אשר יבואו .שורשי אותו גשר נמצאו באבן – "אותה מאסו הבונים" אלפי שנים קודם לכן- והיא הפכה "לאבן הראשה" המסמלת את תחילת בנייתו של מבנה , תורה או רעיון, אשר הוטל בהם ספק והם נדחו בתחילת הדרך . אולם - בסופו של דבר הגיעו לגדולה.

"אבן מאסו הבונים- הייתה לראש פינה" תהילים, קי"ח 22.

בריאת העתיק בזמנים חדשים הייתה גאולת הנפש מטראומות חייו הפרטיים של יונג, וסימנה את תחילת מסע האינדיבידואציה שלו.

המתים עזבו. פילמון הינחה אותם כיצד להבין את חייהם וכיצד למצוא שלווה במותם. כעת היו מסוגלים לחצות במלואם בחזרה אל ארץ המתים.
הם הבינו את מהותם בעבר, טרם מותם, כישויות בעלות גוף - וכעת כמתים, כישויות כחסרות גוף.
הבנה זאת היוותה עבורם את תהליך מימוש הפאראדוכסליות. הם יכלו מעתה להישאר בממלכת הלא מודע בהווייתם הנוכחית - כמתים. הבנת מצבם נטול הממשות הייתה האינדיבידואציה שלהם.
אולם ככאלה- עסקו הדרשות גם בתהליך האינדיבידואציה של החיים.
הדיאלוג עם המתים ניסח עבור יונג את מהות האינדיבידואציה : קשר קבוע ומתמיד עם המצע – המסד- הליבידינלי האישי שאיננו רק הבנת האדם את עצמו- אלא ידיעת האדם את עצמו.
זהו גם השורש הגנוסטי של הדרשות. מתוך הבנות אלו אמר יונג בסוף חייו:
"אינני צריך להבין....אני יודע."

על שבע הדרשות וטיפול בפוסט טראומה.

מה בין הדרשות לטיפול בפוסט טראומה?
בעבודת טראומה מתקיים מגע מתמיד ובלתי פתור עם המתים. לא בהכרח ברור בתחילת הטיפול, מיהם המתים: האם הם אנשים אמיתיים אשר חיו ומתו? האם אובדני משפחה או אהובים? האם אירועים מטלטלים שקטעו את רצף חיי המטופל ושקעו אל תוך נפשו כמטען כבד שמעולם לא עבר כל עיבוד? האם אלו חלקי גוף, בשר נא שלא עבר עיכול, ילדות אבודה, אובדן תמימות או אובדן תחושת הביטחון בעולם? מהו הדבר המת בנפש, השב להנכיח עצמו באמצעות השלכות שונות ואיננו מרפה? בספרי טראומה מגדירים היום את טראומת ההתעללות מינית כרצח נפש, ואז המטופלים עצמם הם נרצחי / מתי הנפש היושבים מולנו בטיפול.

בדומה למבנה המסתורי של שבע הדרשות, לשפתם עמומה, לאיכות הגנוסטית של התנהלותם המאופיינת בפאראדוכסליות ובמאמץ עילאי לאחדות ניגודים, גם טיפול בטראומה הוא במהותו "דיבור ושיח עם המתים" שפתו עמומה ויש בו מאמץ קיצוני לחיבור ולאחדות. הספר האדום ושבע הדרשות הכלולות בו הוא חיפוש אחר הדרך הנכונה כיצד להתחבר ולהטמיע לכדי שלמות את המתים ואת החלקים הפאראדוכסליים הללו אל תוך הנפש. אירועי עבר טראומטיים נותקו בדיסוציאציות קשות, קפאו ללא שינוי בתוך בועת ניתוק, בעוד החיים שמחוץ המשיכו להתנהל באופנים שונים, מוצלחים יותר או פחות. בדומה למתים החוזרים מירושלים ללא שינוי, גם מתי הטראומה שבים לאחר שנים להכות בנפש האדם כשהם עצמם נותרו מתים ללא שינוי. אותם ריחות, אותם מראות, חלקי גוף או פנים, אותם זיכרונות כפי שקפאו בגיל ילדות שבים אל תוך חיי המטופל. לאורך שנים, במהלך טיפול, בסיומו, או בעת התחדשותו, מתנהלת מידי פעם "מתקפה מתים" חוזרת על האדם, מאיימת על נפשו ועל חייו ומאלצת אותו שוב, לפתוח איתם בשיח . לקבל את ממשות קיומם בתוכו. לא את מה שהם " מסמלים" אלא את חווית קיומם המטלטל. המטופל השתנה לאורך השנים מאז התרחשות הטראומה, התבגר, חייו מעמדו המשפחתי החברתי או התרבותי השתנו, אך אירועי הטראומה המכים

אותו שוב ושוב- כמו קפאו בקפסולת זמן ללא שינוי. הם לא הוטמעו אל רצף חייו. אירועי הטראומה לא עברו טרנספורמציה או השתנות. כמו המתים, נשארו צעירים לנצח. קפואים.

מהו הכוח הנסתר המניע את חזרת המתים ומדוע שיבת האירועים היא כה אכזרית? באופן פאראדוכסלי מביאה לעיתים החזרתיות סוג של רוגע והתקדמות ספיראלית לעבר ריפוי וההחלמה. לעיתים מעוררת החזרתיות חלקים חדשים בנפש. אולם עדיין לא ממש ברור מהו הדבר אשר יאפשר את הטמעת החלק הזה אל תוך האישיות השלמה.

יונג מציע בדרשות סוגי אפשרות להטמעת חלקים אלה בנפש, כדוגמת אפשרות החיבור בין האל "הטוב" עם האל הצילי אברקסס, בדוגמת הדרכים השונות לראות ולהבין אחדות ניגודים לסוגיה. בעזרת התקרבות ומגע בעוצמת הארכיטיפים הקיימים בנפש, או במתן אפשרות לחוות התרחשויות נפשיות באופן ממשי. הממשיות יוצרת משמעות, ובעקבותיה התקרבות אל הנומינוזי. כל אלה ועוד אחרים יכולים להוביל להיווצרות דימוי אל חדש בנפש, לצורכי החלמתה.

המוות מרחף בחלל הטיפול, המתרחש כולו ב"מרחב לימינאלי". הלימינאלי הוא אזור סף, אזור ספר, אזור מעבר בין עבר שאיננו מתקיים יותר במתכונתו הקודמת, לבין הווה שטרם נוצר במלואו ועדיין אין בו חיים שלמים ובלתי מפוצלים. התנהלות במרחב לימינאלי שכזה עשויה להתקיים לאורך שנים. האלה המיתולוגית הקטה, עומדת בכניסה למרחב זה. גם משמעויותיה המיתולוגיות- נפשיות של הקטה מלמדות על דרכי חיבור אירועים טראומטיים לרצף החיים.

בהערת שוליים בספר האדום מציין שאמדאסאני כי לא היה בידי המתים החוזרים המתדפקים על דלתו של יונג, שום ידע נוסף על זה שהיה בידיהם ביום מותם. הם ביקשו וחיכו לתשובות או הנחיות מאלה החיים . מתוך הצורך שלהם לדעת, נוצרה נטייתם לשוב, לפלוש לחיים, לחדור, להסיג את גבולות החיים. וכל פעם הייתה חזרתם אינטנסיבית יותר, עיקשת, בלתי מרפה.

לתופעה כזאת אנו קוראים בטיפול בשמות קליניים מוכרים: חזרתיות כפייתית, חזרתיות טורדנית, פלאש בקים, סיוטי לילה, מחשבות חודרניות, טריגרים מעוררים, ניתוקים. רשימות תסמיני פוסט טראומה כוללות אותם.
כמו בשבע הדרשות, גם בנפש מטופלים פוסט טראומתיים, כל מה שמת- נותר לנצח צעיר וללא כל שינוי בנפש. הלום קרב נושא לתמיד זכר חברים צעירים בני גילו שלא גדלו והתבגרו אתו לתוך חייו. לעיתים הוא עצמו נותר חי – מת מהלך, צעיר שכמותם . הם שבים ומעוררים בו אשמה ובושה, כי הוא גדל התבגר ואולי אף הקים משפחה. בעבורם- הוא זה החי - היודע. הם נותרו חסרי ידע על החיים.
גם אישה צעירה שעברה התעללות מטלטלת בילדותה, נושאת לעד בתוכה גם כשגדלה להיות אמא בעצמה, את חווית כאב הפצע הבלתי יתואר של ילדה פנימית שותתת דם. ילדה זו עדיין נמצאת בתוכה ללא כל שינוי.
סטפאנס בספרה על יונג והמתים כותבת כי המתים שבו וחזרו כי חיפשו תשובות מהאנשים החיים. המתים ביקשו כי ילמדו אותם איך עליהם לחיות עכשיו, כשהם מתים..... הם לא הבינו את עצמם

בסביבתם החדשה ולא ידעו מה זה להיות "מתים , חסרי גוף". ולכן, פנו המתים אל הפרספקטיבה נטולת הגשמיות של יונג, אל פילמון שהיה התגלמות אישיות מספר 2 שלו. פילמון, הוא "רוח המעמקים", החלק הדיסוציאטיבי נטול הגשמיות, הבין היטב את טבעו של הלא מודע בו הוא חי . ולכן, יכול היה פילמון לחלוק את הידע הזה עם המתים.

לדעת סטפנס, חש יונג באמצעות הדיאלוגים האלה כיצד חוו המתים את עצמם בעולמם. יש כאן חשיבה מרתקת אל הכיוונים בהם טיפול בטראומה יכול לפנות ולהתנהל , ומהי נגזרת השפה הטיפולית בהתאם לכך. נקודות המבט על תהליכי ריפוי המתים היא סוריאליסטיות ביותר. כדרכה של אמת סוריאליסטית שיש לה בו זמנית הרבה מאוד נקודות הסתכלות מכיוונים שונים, היא יוצרת בסוף תמונה סוריאליסטית, או תשובה סוריאליסטית . התהליך הקליני דומה למהלך הסוריאליסטי האמנותי, כי בשני המקרים מתרחשת יצירתיות מרפאה וסוג של התקרבות לנומינוזי. קיומם בו- זמניות של הפכים ופרדוקסים, שילוב קטבים מנקודות מבט שונות, האחיזה בו זמנית של הכאב הנורא עם התיקווה הגדולה להירפא יוצרים סוג של כיוון רוחני לריפוי. הסתכלות על העולם הסובב בהווה מתוך העיניים המביטות של החלק המת היא חוויה מכאיבה ביותר. אולם, יש בידי הכאב הזה להפוך את האובייקט עליו מביטים לדבר מקודש בנפש, למשמעותי ויפה יותר. עלינו ללמוד להסתכל ולהתבונן על הדברים בעיניהם של אלה שאינם יכולים יותר להסתכל בהם....

כל דרשה נושאת דיון על חלקי נפש או תפקודי גוף ורוח. הדיון על המיניות והרוחניות, הנחש והציפור, הוא פרק כואב וקשה בטיפול בטראומה. לעיתים סוגייה זו היא כמעט בלתי אפשרית עם נפגעות תקיפה מינית. ישנן מטופלות שנפשן וגופן חסומות לחלוטין בפני כל התקרבות פיזית ממשית מצד בני זוגן , או אפילו חסומות בפני כל שיח או התקרבות מילולית אל עולמן הארוטי מיני הפגוע בנפשן . רבות אינן מסוגלות לדבר על כך גם בטיפול. הבנת הפרדוקס הזה והמפתח הגנוסטי להחזקת הדואליות , פותחת שער בפני המטפלים והמטופלים להיכנס בעזרתם בזהירות למקומות החסומים. והמנותקים.

חוויות הספר האדום הציעו מרחב לימינאלי לדינמיקה המתנהלת בטיפול בטראומה, ולכן הוא תרומה כה גדולה למטפלים העובדים עם נפגעי טראומות קשות.

בספרה **"טראומה ומה שמעבר: מיסתורין הטרנספורמציה" כותבת ד'ר אורסולה ווירץ** :

ביכולת החזיונות הנדירה שלו חזה יונג בשנת 1913 את כל הגישות המודרניות לטיפול בטראומה :

Ursula Wirtz, 2014. Trauma and Beyond: The Mystery of Transformation

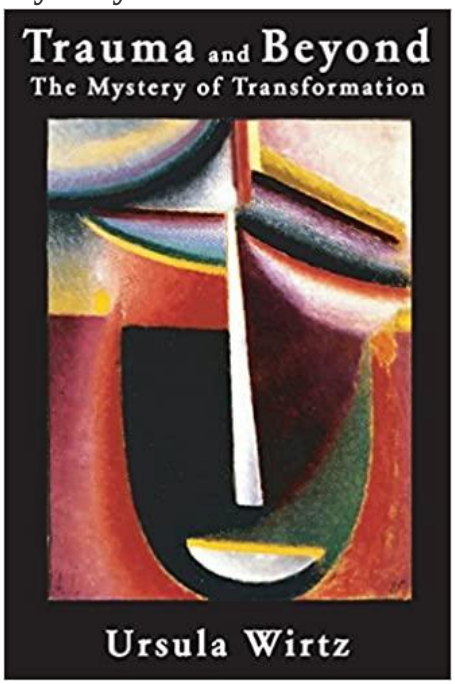

*הוא האניש את תכני הלא מודע שלו .
*הבדיל עצמו מהם והצליח באופן כזה ליצור עמם דיאלוג ולהביא אותם למודעות.
*הוא איבחן בין מצבי אגו שונים אותם היה צורך לחבר.
*הוא זיהה כי יש בידי חלקי הנפש המפוצלים שנחוו כישויות פנימיות ועצמאיות, כוח להתנפל ולהפחית בערכו של הסלף .
הוא זיהה את יכולתם להיהפך ללעג המשתלט על האדם .
*הוא הסתכל על תכני הלא מודע באופן מדוקדק ונטול שיפוטית וראה בזאת את האמצעי הנכון ביותר להרחבת המודעות שלו.
*הוא הגיב לאותם תכנים ,לא התעלם מהם או דחה אותם.
*הוא פיתח בצורה זאת פונקציה מווסתת ריגשית המתקיימת בטיפול, אותה מקיים המטפל עם המטופל שלו.

מהו סוד המעבר הקליני בין הממשי - לסימבולי?
כיצד נוכל ליצור עם מטופלינו הפוסט טראומתיים את הגשר, את המעקף המחבר בין שתי גדות הניתוק בעזרת דימוי סימלי בו הם יוכלו לאחוז כמו בקמע, ולחבר בעזרתו את חלקי הפיצול הנפשיים שלהם ?
יש בדרשות חוט אריאדנה מנחה כיצד ניתן ללכת מתוך ממלכת המתים הנפשית- שהיא בו זמנית גם ממשית, לעבר כוליות נפש מתפקדת. זו המקבילה לחזרת המתים מירושלים, שם הם לא מצאו תשובות לשאלותיהם.
דונאלד קאלשד קרא בכתיבתו המכוננת ופורצת הדרך על טראומה, לחלקים מפוצלים אלה בתוך הנפש "דמונים" או "דיס". הוא ציין כי יש לאותם חלקי "דיס" המון כוח לשוב ולחדור לחיים כמו המתים. לשוב ולנתק....לשוב ולפצל ...(דיס-ממברד....דיס-סוציאציה...דיס-אינטגרציה). הוא אפיין את ההגנות הארכיטיפיות הבאות לגונן על הנפש כלפי חוץ וכלפי פנים כסוג של הגנת / מתקפה דמויית מחלה אוטו-אימונית: הגנה התוקפת בו זמנית כל דבר עוין הבא מהחוץ, אך גם תוקפת באכזריות כל דבר כלפי פנים. המתקפה אמורה כביכול לשמור על האדם מכל סכנת תקיפה אפשרית מבחוץ, אך במקביל היא תוקפת באופן אלים וקיצוני ביותר את נפש האדם וכלל אישיותו כלפי פנים. טיפול בטראומה מתמודד עם התוקפנית החיצונית והפנימית הזו, מתוך שאיפה להרגיע אותה, להבין את צרכי קיומה. לאפשר למטופל להכיל ולהבין את הדואליות הזאת המתרחשת בנפשו.
כמטפלים, אנו שואפים ליצירת קשר ריגשי – רוחני בטיפול אשר יהפוך בבוא הזמן להיות הפונקציה המווסתת את חווית השיטפון הריגשי . בשלבים מתקדמים של קשר טיפולי, לא פעם אחרי שנים של

מסע טיפולי משותף, מתקרבים המטפל והמטופל אל עבר תחומים מופשטים הנמצאים "מעבר", אותם הגדיר יונג תחום "הפסיכואיד". הפסיכואיד הוא אזור מופשט, בו מתרחש כנראה מעבר בלתי ניראה, טרנסנדנטי, בין הגשמי לרוחני.

יונג הביא לידיעתנו כי ניתן לחוות באופן שונה את הטראומה במרחב טרנסנדנטי מסוג זה . מרחב זה מעלה את המודעות לשוני הקיים בין המחשבות - לבין המצבים הממשיים של המציאות הפוסט טראומטית.

יונג לימד אותנו איך להתבונן בתהליכים מבלי להזדהות עמם שוב. הוא נעזר באקטיב אימג'יניישן, דמיון פעיל, בו נוצרו רגעי התממשות- "רגעי- היות" בהם הוסרו לחלוטין שיפוטיות האגו והצנזורה הפנימית. הוא לימד אותנו כי אל תוך מרחבים אלה ניתן לפסוע בזהירות עם המטופלים.

יכולת התבוננות בחומרים טראומטיים לכודים אלה, ניתוק מהצורך המהותי להבין כל דבר, פיתוח היכולת לשיח עמם, היו פריצת הדרך שלו. הפיכת הקשר אל המתים לסוג של מיתוס אישי חדש , מיתוס של בריאה, בנה מחדש גם את זהותו הפגועה. ריפוי הטראומה האישית נירקם אל תוך בניית מיתוס אישי והפך למסע אינדיבידואציה. באופן כזה ניתן לחוות את שבע הדרשות למתים "כמיתוס בריאה גנוסטי" שיש בו קטבים, פרדוכסים, מרחב לתהליכי אבל , הדרגתיות בעליית הקושי ורגישות הנושאים שיש למצוא להם תשובה. ככאלה, מעניקות לנו הדרשות סוג של הנחייה לטיפול. בסופו של דבר עלתה מתוכם תמיכה רוחנית ומשמעות.

אורסולה ווירץ מסבירה בספרה את הקשר בין טראומה והצורך להעלות קורבן למען הריפוי. ההקרבה היא צעד הכרחי המאפשר לנוע אל רמות תפקוד גבוהות יותר הנמצאות מעבר לשיתוק הריגשי. על מטופלי טראומה להקריב את הרעיון כי יש בידיהם איזו שהיא חסינות חיים המגוננת עליהם, להקריב את תחושת חוזק האגו ויכולות השליטה שלו, את האשליה כי יש בכוחם- בכוחנו להגן על עצמנו אל מול חוסר אונים, ייאוש, או אובדנים. מטופלי טראומה חייבים להקריב את ההגנות החזקות שלהם לטובת עליית כישורי חיים ויכולות התנהלות חדשות. יונג כתב כי החיים מחייבים אותנו להקריב קורבן , וכי רק במהלך ההקרבה ובאמצעותה יוכל האדם לזכות בעצמו בחזרה אך באופן אחר: מאושר ורגוע יותר אך בעיקר שלם ונכון יותר.

ההקרבה במהלך הטיפול בטראומה מאירה את הקשר הדיאלקטי בין המטופל הניפגע שהפך לקורבן לבין המטופל מקריב הקורבן. הדיאלקטיקה הזו מסבירה לנו מדוע האובדנים גורמים לנו סבל כה רב.

אורסולה ווירץ מצטטת את יונג מתוך הספר האדום המתייחס לצורך בהעלאת קורבן אשר ניכפה על ידי רוחות המעמקים: הקרבה איננה חורבן והרס. הקרבה היא אבן המסד לכל מה שאמור לבוא.

"Sacrifice is not destruction; sacrifice is the foundation stone of what is to come"

(Wirtz,U. 2014 p. 236).

יונג לימד אותנו כי מעצם ההקרבה, אנו זוכים בעצמנו בחזרה. אך, מהו "רווח הסלף" מאותה הקרבה?

הסלף מנכיח את עצמו, משחרר את עצמו מהשלכות לא מודעות, ובעודו אוחז בנו וחודר אל תוך חיינו הוא עובר ממצב של חוסר מודעות – למודעות. מפוטנציאליות הגלומה בו- למימוש ואקטואליות אמיתיים. תחושה זאת עולה מתוך הדרשה השביעית האחרונה, בה עולה סמל הכוכב, והמתים יכולים להרפות ולחזור אל ארץ המתים בה הם חיים כעת.

כך גם על מטופלי טראומה למצוא את הדרך לקבור את המתים אך גם להשאיר את קיומם בתוך נפשם. מתוך תהליך פאראדוכסלי של ניתוק וחיבור, תימצא גם הדרך להקטין את עוצמת הסימפטומים החרדתיים ואת אלימות חזרתם של המתים אל הנפש. כמו המתים אשר למדו להיות מי שהם, גם אנו החיים, ומטופלי הטראומה במסע האינדיבידואציה שלהם. כשאנו הופכים להיות מי שאנחנו, אנו עצמנו, הופך המצב הלא מודע להיות מודע, והאדם הופך להיות שלם. כאן גלום ריפוי.

“Now, since the relation of the ego to the self is like that of the son to the father, we can say that when the self calls on us to sacrifice ourselves, it is really carrying out the sacrificial act on itself. We know more or less what this act means to us, but what it means to the self is not so clear. As the self can only be comprehended by us in particular acts, but remains concealed from us as a whole because it is more comprehensive than we are, all we can do is to draw conclusions from the little of the self that we can experience. We have seen that a sacrifice only takes place when we feel the self actually carrying it out on ourselves. We may also venture to surmise that in so far as the self stands to us in the relation of father to son, the self in some sort feels our sacrifice as a sacrifice of itself. From that sacrifice we gain ourselves—our "self"—for we have only what we give. But what does the self gain? We see it entering into manifestation, freeing itself from unconscious projection, and, as it grips us, entering into our lives and so passing from unconsciousness into consciousness, from potentiality into actuality. What it is in the diffuse unconscious state we do not know; we only know that in becoming ourself it has become man. “ (C.W.11 para 398)

סוף דבר.

במילוני הסמלים – מספר שבע הוא סמל עוצמתי. זהו סמל העולם, מאקרו- קוסמוס, ביטוי סימבולי לסדר ושלמות טוטאלית. מעגל סגור. זהו המספר היחידי המכיל בתוכו רוחניות נצחית עם גשמיות מתכלה. בחיבור בין מספרי שלוש וארבע: השלוש מייצג שמיים והארבע מייצג את הארץ והגוף וביחד הם יוצרים את מספר שבע שמשמעו - כוליות. ומכאן- שלמות, בטחון, מנוחה, שפע, חיבור- מחודש, רה- אינטגרציה. סינתזה. מאידך, קיימים מקומות בהם המספר שבע- הוא גם סמל הכאב. מתקיימים 7 שלבים קוסמיים, 7 ימי בריאת עולם, 7 ימי שבוע, 7 פלאי עולם, 7 ראשי דרקון במיתולוגיות העולם. על קרן השמש השביעית פוסע האדם מהעולם הזה לעולם הבא. 7 פעמים הוקפו חומות יריחו עד נפילתן, ונוח שלח את היונה מתוך התיבה לתור אחר יבשה ביום השביעי. אין סוף אזכורי מעבר וטרנספורמציה. האופוס האלכימי כולל שבעה שלבים, וניתן להניח כי יונג אשר ראה במספרים סמלים ארכיטיפיים היה מודע לכל המשמעויות הללו, ולא בכדי בחר במספר שבע וסמליותו בעבור הדרשות. את הספר האדום כבר כינו לא אחת "ספר המתים המערבי" כאנלוגיה ל"ספר המתים הטיבטי" לו כתב יונג הקדמה בשנת 1935. ספר המתים הטיבטי היה סוג של פרוטוקול שהכין את האדם לקראת מותו, ואילו בדרשות הסביר יונג למתים לאחר מותם את המוות של עצמם , מתוכו נבע מיתוס החלמה ובריאה חדשה. המוות הובן כסוג של תהליך פסיכולוגי עבור האדם המערבי וחשף את ההבנות בהן זכה יונג בעת כתיבת הדרשות.

בהיבט דומה לספר המתים הטיבטי ניתן לראות את הספר האדום כמכין ומתאר את המרחב והתכנים אותם יפגשו בני האדם בעת מסע האינדיבידואציה שלהם. לעיתים נחווה הדבר כמסע בין החיים למוות. יונג ביצע את המסעות הללו באמצעות הלא מודע שלו. הדבר לא גרם לו ליצור "ספר הנחיות" בדגם של ספר המתים הטיבטי, אלא ספר בו מתוארים אזורים, מחוזות בנפש אשר יופיעו בכל מסע התפתחות , התבגרות או ריפוי מטראומות, הכוללים בתוכם את הלא מודע.

כפי שאמר יונג, סייעו לו המתים להבין את מה שנהפך מאוחר יותר להיות המודל הפסיכואנליטי שלו: היענותו לשאלותיהם ובקשותיהם הפכו להיות מסע האינדיבידואציה שלו.

ככל שגילה יותר מה אמרו המתים, כך גילה את קורות אבותיו האישיים.

את חשיבות הדאגה למתים ומה בדיוק מחייב התהליך הזה גילה בתיאורו את הרגשתו כשהוא נמצא במגדל שלו בבולינגן אותו בנה על שפת אגם צירייך, בשוויץ:

" אין במגדל דבר שיש בו להפריע למתים. לא אור ולא חשמל. יתר על כן, רוחות אבותיי נתמכות על ידי האווירה השוררת בבית, מכיוון שעניתי למענם על השאלות שחייהם הותירו מאחור. ...והרי זה כאילו משפחה מורחבת הנמשכת מאות שנים מאיישת את הבית. "

(זיכרונות חלומות מחשבות עמ.223)

היום ברור, כי הדרשות מהוות את ליבת הספר האדום, והמסר שלהן בזמן פרסומן הראשון 1916, היה סוג של הקדמה, (פרומו), אך גם תמצית, לכל הנושאים אשר טופלו בהרחבה בספר האדום ומהותם: מאפייני מסע האינדיבידואציה . הדרשות כה שונות מכל כתיבה אחרת של יונג בחייו, כאילו הן סיימו את עימותי יונג עם הלא מודע שלו, אבל הכילו בתוכם רמזים על כלל החומרים הפסיכולוגיים אותם יחקור יונג לאורך כל המשך חייו המקצועיים. הדבר גם מבהיר מדוע בחר יונג להדפיס ולהפיץ בקרב הקרובים לו דווקא את קטע החיזיון הזה.

המתים, כפי שהופיעו בשבע הדרשות ואילך, הפכו להיות הקול המובחן והברור לכל הבלתי נענה, בלתי פתור, בלתי נגאל. השיחות איתם הוכיחו עד כמה תכנים פנימיים נפשיים אלה – הם ממשות. וממשות זאת אינה רק חוויה פרטית, אלא חוויה קולקטיבית הקיימת אצל רבים.
בסוף ימיו אמר יונג כי הדיבור עם המתים ב-7 הדרשות, עיצב את ההקדמה לכל מה שהוא הביא אחר כך לעולם, ותכני הדרשות חזו בעצם את כל ספריו לעתיד לבוא.

שאמדאסאני והילמן מסיימים את סיפרם על קינת המתים:

“The sermons were the **summary revelation of the Red Book.** Seen in this light, it becomes understandable why Jung chose this one section of his "revelations" for printing and distribution among his disciples”.

***

רשימת ספרים לקריאה נוספת:

Al Collins ; 2018. Dreaming The Red Book Onward: What Do the Dead Seek Today? in the book: Jung's Red Book For our Time, Editors: Murray Stein &Thomas Artz. Vol. 2. Chiron Pub.

Stephani L.Stephens, 2020. C.G.Jung and the Dead. Visions, Active Imagination, and the Unconscious Terrain. Routledge, Taylor & Francis Group.

Ursula Wirtz , 2014. Trauma and Beyond: The mystery of Transformation, Spring Publication.

James Hillman & Sonu Shamdasani , 2013. Lament of The Dead – Psychology

after Jung's Red Book, Norton &Company, N.Y.

Ribi Alfred, 2013, The Search for Roots. C.G.Jung and the Tradition of Gnosis. Gnosis Archive Books.

Heising, W.James . The 7 Sermons: Play and Theory. Cambridge. Stephan A Hoeller, 1982. The Gnostic Jung and the Seven Sermons to the Dead.

Donald Kalsched , 1966, The Inner World of Trauma , Routledge.

Donald Kalsched, 2013, Trauma and the Soul. Routledge.

ק.ג.יונג זיכרונות חלומות מחשבות. 1993. תרגום מיכה אנקורי , הוצאת רמות אוניברסיטת תל אביב.

